

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

In hope zalig

**Want wij zijn in hope zalig geworden
Romeinen 8:24a**

We zijn in hope zalig geworden! Het zijn maar enkele woorden, maar wel van een onuitputtelijke rijkdom. Wie op goede gronden dit getuigenis mag overnemen deelt in de enige troost in leven en in sterven. In hope zalig geworden. Eigenlijk staat er: *behouden, gered!* Behouden van de toekomstige toorn, die ons om onzer zonden wil moest wachten; behouden van de eeuwige rampzaligheid, die ons ontzettend deel zou zijn geweest, als de drieënige God niet tussenbeide was gekomen, gered van het geweld van satan, van de vloek der wet, van de schuld der zonde. Nog eens: wie op goede grond dit getuigenis mag overnemen is een gezegend mens. *Gezegend! Van God gezegend!* In hope zalig geworden! Ja, dat deed de Heere! Hij heeft ons gemaakt, en niet wij, tot Zijn volk en tot schapen Zijner weide. Wij hebben onszelf niet gered, behouden gezaligd. Dat deed de Heere! *De Vader*, Die ons uit vrijmachtig welbehagen in Christus uitverkocht van voor de grondlegging der wereld en Die ons Zijn Zoon schonk tot een Borg en Middelaar. *De Zoon*, Die om onzentwil gehoorzaam werd tot de dood, ja de dood des kruises; Die overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. *De Heilige Geest*, Die ons wederbaarde, ontdekte, verootmoedigde, met het geloof begiftigde, leerde bidden, en ons Christus met al Zijn weldaden deelachtig maakte. Hij deed het; Hij, de drieënige God! Niet ons, o Heere! Niet ons, maar Uw Naam geef ere! Maar nu *Hij* het deed, en omdat *Hij* het deed, nu zijn *wij* gered, behouden, gezaligd; getrokken

uit de duisternis en overgezet in het koninkrijk van Gods wonderbaar licht. Wij zijn *in hope* zalig geworden. In hope! Om een beeld te gebruiken: wij genieten de rente en het vruchtgebruik van een onverderfelijke en onverwelkelijke erfenis; maar die erfenis zelf wordt in de hemelen bewaard. En daarom: in onszelf arm; in de Heere rijk. In onszelf zwak; in de Heere krachtig. In onszelf onrein; in de Heere heilig. In onszelf verloren; in de Heere behouden. Zalig, maar - in hope! Maar dan toch zó, dat de beginselen van die zaligheid hier bij tijden in het geloof genoten mogen worden.

Wij zijn *in hope* zalig geworden! *In hope!* Dit woord vermaant ons enerzijds tot ootmoed en nederigheid. Want alles, wat we hebben, hebben we alleen *in Christus*. En anderzijds geeft het ons zo'n vaste grond onder de voeten om het te mogen weten: de hoop beschaamt niet, want Jezus Christus Zelf is onze hoop, de onveranderlijke en getrouwe Zaligmaker, de goede Herder, Die het gezegd heeft: niemand zal Mijn schapen uit Mijn hand rukken! In hope! Dat is onze strijd en onze overwinning, onze zwakheid en onze kracht, ons kruis en onze kroon.

In hope! Heere der hoop, wil ons in het hopen versterken; en als ons geloof terugziet op wat Gij gedaan en verworven hebt in de weg van Uw verzennend lijden en sterven, laat dan het oog van onze hoop alle nevelen mogen doorboren om de eeuwige, hemelse erfenis, bij U en door U bewaard, te mogen aanschouwen!

Wij zijn in hope zalig geworden. *Wij*, zegt de apostel. Hij getuigt niet alleen van zichzelf, maar hij sluit anderen erbij in. *Wij!* Dat is meervoud! *Wij!* In die vorm hebben we er ook over geme-

diteerd. Zo luidt immers ook onze tekst. *Wij* zijn in hope zalig geworden! Wie zijn nu die "wij"? Wie? Zullen we als antwoord op deze vraag maar bijbelse woorden gebruiken? Dat is toch altijd het veiligst, nietwaar? En daaraan moeten we onszelf toch toetsen.

Wij zijn in hope zalig geworden. *Wij!* Het zijn de oprechten van wandel, die in de wet des Heeren gaan, die Zijn getuigenissen onderhouden, die Hem van ganser harte zoeken.

Het zijn degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest, want voor hen is er geen verdoemenis. Het zijn zij, die door de Geest de werkingen van het lichaam doden, want alleen zij zullen leven. Het zijn zij, die door de Geest Gods geleid worden, want zij zijn kinderen Gods. Wij zijn in hope zalig geworden. Wie zijn die "wij"? Lees eens met aandacht het eerste gedeelte van Romeinen 8, en leg de toetssteen aan met een biddend hart. In hope zalig geworden zijn allen en alleen zij die als verlorenen in zichzelf leerden vluchten tot Christus om in het geloof te schuilen bij Hem en achter Zijn bloed, dat reinigt van alle zonden. Wij zijn in hope zalig geworden. Het zijn zij, die door de Heere Jezus Zelf zalig gesproken worden in Zijn zaligsprekingen in Mattheus 5: de armen van geest, de treurigen Sions, de hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid, de reinen van hart. Wij zijn in hope zalig geworden. Eenmaal niet meer in hope. Nu nog strijden en lijden, vallen en opstaan, vrezen en hopen, maar daarna..... de vervulling van de laatste zaligspreekings van de Heilige Schrift: "Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad."

Hoopt op de Heer', gij vromen!

Is Israël in nood,

Er zal verlossing komen;

Zijn goedheid is zeer groot!

Ds. M. Vlietstra

Van de administratie

In de afgelopen periode ontvingen we f 135,- aan giften voor ons blad, terwijl we voor de school in Dundas van N.N. nog een gift van f 500,- ontvingen en van de Chr. Geref. Kerk van Aalten f 1.055,-, als opbrengst van de Avondmaalscollecte. Hartelijk dank. Er werden 7 nieuwe abonnees opgegeven. 4 Van deze opgaven gingen gepaard met een felicitatie in verband met ons 50-jarig huwelijk. Voor deze felicitaties en ook voor de felicitaties die we van andere abonnees ontvingen, mede namens mijn vrouw, hartelijk dank. De Heere vervulde de wensen en zegenbeden, die hierbij werden gevoegd. Aan Zijn zegen, die wij niet verdiend hebben, is immers alles gelegen. *Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Telefoon: 0172-474202. Postbank: 704350.*

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Van de redactie

Inhoud

Ds. P. den Butter schrijft opnieuw over Daniel Rowlands (1713-1790). Ds. H. Polinder schrijft verder over 'Des

Daniël Rowlands- 1713-1790 (3)

Nuttigheid

Daniel Rowlands is in allerlei opzichten een bijzonder instrument in de hand des Heeren geweest. Zoals de Heere hem gebruikt heeft in het redden van zondaren alsook in het onderwijzen van Gods volk, doet Hij het niet bij velen van Zijn knechten. Natuurlijk belijden we dat ook in dit opzicht geldt dat de Heere vrij is en dat Hij vanuit Zijn vrijmacht Zelf mag bepalen hoe nuttig en vruchtbaar Zijn dienstknechten zullen zijn. Het is dan ook allereerst aan die vrijmacht des Heeren toe te schrijven dat - zoals gezegd is - tienduizenden in de hemel naar Rowlands kunnen wijzen als het middel dat door de Heere gebruikt is tot hun zaligheid.

Anderzijds is het ontegenzeggelijk ook waar dat zowel in de persoon alsook in de prediking van Rowlands elementen aan te wijzen zijn, die ertoe hebben bijgedragen dat zijn arbeid zo vruchtbaar mocht zijn. Daarom is het nuttig om ook nog een aantal opmerkingen te maken over enerzijds de persoon van Rowlands en anderzijds zijn prediking. Wat dat laatste betreft wil ik wijzen op zowel de manier van preken alsook op de inhoud van zijn boodschap.

Wandel

Eerst iets over zijn persoon. Wat was Rowlands voor een persoonlijkheid? Welke karaktertrekken vielen op? Het is niet eenvoudig daar een duidelijk beeld van te krijgen. Vooral ook omdat er niet zo heel veel gegevens voorhanden zijn. Een biografie over hem - we zagen het al - is pas vele jaren na zijn dood verschenen. En dan ook nog van de hand van mensen wier kennis van hem niet een kennis uit de eerste hand was. Evenwel, al zouden we graag meer over hem willen weten, er zijn een aantal zaken, die duidelijk genoeg zijn.

Wat zijn wandel betreft kan gezegd worden, dat hij onberispelijk was. Hij kon met Paulus zeggen, dat hij zich erin oefende om altijd een onergerlijk

Christens groot interest' van William Guthrie. We verwachten in ons volgende nummer een bijdrage van Ds. P. den Butter over de gehouden landelijke ambtsdragersconferentie in Amersfoort. *AvH*

geweten te hebben voor God en de mensen. Wel is er wel eens kwaad van hem verteld. Dat gebeurde zelfs nog na zijn dood. Toen er eens een artikel over hem verscheen waarin verteld werd dat hij geregeld dronken was geweest, riep dit een storm van protest op onder de inwoners van Llangetho. Men was daar hevig verontwaardigd over, wetend dat dit brutale laster was.

Is het trouwens zo'n wonder als van Gods getrouwe knechten laster verteld wordt? De duivel kon niet verhinderen dat de arbeid van Rowlands door God gebruikt werd om het rijk van de Boze schade toe te brengen. De kracht van het Woord kon hij niet breken. Toen wierp hij het wapen van de laster in de strijd. Daar heeft Rowlands wel onder geleden, net zoals anderen trouwens. Denk aan John Bunyan, die ditzelfde lot trof. Denk ook aan de profeten en de apostelen. Denk ook maar aan de Heere Jezus Zelf, die een vraat en wijnzuiper genoemd werd. En een dienstknecht is immers niet meer dan zijn meester? "Het zij de discipel genoeg dat hij worde gelijk zijn meester. Indien zij de Heere des huizes Beëlzebub hebben geheten, hoeveel te meer Zijn huisgenoten!" (Matt. 10:25).

Karakter

Maar niettegenstaande de laster, was het karakter van Rowlands onkreukbaar. Wat waren enkele opvallende trekken?

Hij was *ootmoedig*. Hij leefde sterk in het besef van eigen zondigheid en verdorvenheid. Hij had geen hoge dunk van zichzelf. Dat bewaarde hem ervoor hoogmoedig naar zijn prestaties en naar de vrucht op zijn werk te zien. Het is van hem bekend, dat hij als hij de grote schare zag, die hem kwam horen, meer dan eens uitriep: "Moge de Heere mij genadig zijn en mij, arme worm, zondig stof en as, helpen!"

Aan het eind van zijn leven zei hij meer dan eens, dat hij gedurende zijn

leven steeds geprobeerd had vier lessen te leren, maar dat hij slechts weinig resultaat had gehad. Die lessen waren:

1. zich te bekeren zonder in wanhoop te vervallen;
2. te geloven zonder zich dingen toe te eigenen, die niet voor hem bestemd waren;
3. zich te verheugen zonder lichtzinnig te worden;
4. toornig te zijn zonder te zondigen.

Een ander kenmerk was zijn afhankelijkheid, waardoor hij veelvuldig in gebed was. Vaak ging hij de heuvels rond Llangeitho in om daar in de stilte zijn hart voor de Heere uit te storten. Het lot van de vele onbekeerden woog hem dikwijls zwaar op de ziel. Van hem wordt verteld, dat hij eens in een kerk zou preken, die op een heuveltop stond. De mensen waren van heinde en ver gekomen en de kerk kon de massa niet bevatten. Onderweg naar de kerk zag Rowlands de menigte. De wachtende menigte zag hem ook toen hij in de vallei dichterbij kwam. Op een gegeven moment verloren ze hem uit het gezicht en voor geruime tijd zagen ze niets van hem. Toen sommigen hem tegemoet gingen om te kijken waar hij bleef ontdekten ze hem op een stille plek, naast het pad, waar hij op zijn knieën lag, in gebed. Hij verontschuldigde voor het oponthoud, maar voegde er wel aan toe: Ik had een heerlijk ogenblik daar in de vallei. Hij preekte daarna met buitengewone kracht en de preek had grote uitwerking.

Ijver was een volgende trek in zijn karakter, die in zijn werk duidelijk naar voren kwam. Hij studeerde en mediteerde veel en hij bereidde elke preek met grote grondigheid voor. In de regel stond hij om vier uur in de morgen op. Het feit, dat hij zijn hele ambtelijke leven in dezelfde gemeente stond maakte het hem onmogelijk om dezelfde preek meer dan eens te houden. Hij moest steeds weer met een nieuwe boodschap komen. Overigens was hij er ook de man niet naar om het met de studie van Gods Woord gemakkelijk te nemen. Het Woord is het waard bestudeerd te worden en een mens zal, ondanks al zijn ervaring met het verkondigen van de boodschap, zich steeds weer grondig in dat Woord moeten verdiepen. Een les, die voor predikanten vandaag nog net zo geldt.

Rowlands had een geweldig opsluitingsvermogen waardoor hij in staat

was zich een grondige kennis van de Bijbel te verwerven. Dat stelde hem in staat tijdens het preken met Gods Woord te bewijzen waar hij zijn gemeente van wilde overtuigen.

Wat bij Rowlands ook opvalt is de geest van *zelfverloochening*. Hij heeft nooit veel bezittingen gehad. Hij heeft nooit een luxe huis bewoond. Hij was tevreden met een minimum. Als hij onderweg was naar andere plaatsen om daar te preken, was hij tevreden met wat brood en wat kaas en verder wat water uit een bron langs de weg. Een beetje karnemelk, dat hij hier en daar onderweg aangeboden kreeg beschouwde hij als een luxe. Hij kon het niet begrijpen, dat anderen zo nodig thee of zelfs brandewijn moesten hebben.....

Rowlands was het in de praktijk eens met het advies van Paulus: Als wij voedsel en deksel hebben, zo zullen we daarmee vergenoegd zijn.

Moed

Tenslotte noem ik zijn moed. Meer dan eens verkeerde Rowlands in levensgevaar. Er kwam heel wat vijandschap los tegen de boodschap die hij bracht en die de vijandschap tegen de boodschap richtte zich meermalen tegen de boodschapper. Eens stond iemand met een geladen pistool voor hem, maar het schot ging niet af. Een poging om het platform waarop hij eens stond te preken, op te blazen, mislukte doordat op tijd het complot ontdekt werd. Meer dan eens werd hij bedreigd door mensen, die samen-schoolden met de bedoeling hem onheil te berokkenen. Eens werd hem verteld, dat aan het andere eind van het dorp waar hij te paard doorheen ging een groep mensen hem stond op wacht-

ten om hem in de val te laten lopen. Hij trok zijn hoed diep over zijn ogen en gaf zijn paard de sporen. Zo reed hij op de menigte toe terwijl hij uitriep: 'Julie duivelskinderen, wat heeft jullie hier samengebracht?' Zijn houding en zijn woorden brachten de mensen geheel in verwarring. Hoewel hij helemaal meende wat hij zei, legden zij het anders uit dan hij het bedoelde. 'O, hij is het niet', zeiden sommigen, 'want hij vloekt'. En dus lieten ze hem verder ongemoeid.

Niets kon hem echter bewegen af te zien van zijn voornemen om het Evangelie te preken. Alle tegenstand ten spijt gaf hij zich tot dit werk. Van hem kan gezegd worden dat hij God vreesde en dat hij naast God niemand vreesde.

Voor een groot werk, als waartoe Rowlands door de Heere geroepen werd, waren zulke eigenschappen wel nodig. we zien bij Rowlands dat de Heere de mens die Hij wil gebruiken dan ook toerust met die gaven en krachten, die bij de uitoefening van het werk nodig zijn.

Niet elke geroepen dienaar van het Woord wordt door de Heere op dezelfde wijze gebruikt als de apostel van Wales. Maar een geest van ootmoed en zelfverloochening; een geest van afhankelijkheid en ijver en moed zijn ook vandaag nodig. Waar die geest ontbreekt - en ze ontbreekt helaas te veel - wordt het instrument ongeschikt en kunnen we geen grote dingen meer verwachten. Wordt het werk Gods dan echter niet meer tegengestaan dan dat het bevorderd wordt?

P. den Butter

Des Christens groot interest (14)

De zonde tegen de Heilige Geest

Guthrie gaat uitvoerig in op de zonde tegen de Heilige Geest. Hij weet dat er mensen zijn die sommige zonden houden voor de zonde tegen de Heilige Geest, terwijl het niet deze zonde is.

Zonden die niet de zonde tegen de Heilige Geest zijn

Er zijn zonden die tegen de werkingen en de bewegingen van de Heilige Geest worden bedreven en die toch niet de onvergeeflijke zonde tegen de Heilige Geest zijn. Paulus heeft zelfs de gelovigen in wie het werk van

Gods Geest te vinden was, lichamelijk gepijnigd, Hand. 26:11. Paulus haatte het goede in de gelovigen. Hij bestreed met kracht het werk van God. Toch was het niet de zonde tegen de Heilige Geest. Al deze zonden die hij bedreven heeft, zijn vergeven door het bloed van Christus. Neem bijvoorbeeld Asaf. Hij was in zijn hart opstandig tegen de wegen van de Heere. Toch was het een zonde die vergeven werd in het heiligdom. "Want ook deze dingen kunnen leven in de harten van de gelovigen en ontstaan uit eigenliefde." De zonde tegen de Heilige Geest is

ook niet aanwezig wanneer wij verachten in de genade of vallen in grote zonden. We zien in de Schrift meer dan eens dat kinderen van God diep vallen in de zonde. Het leven van Salomo is een sprekend bewijs. Ook kunnen we het voorbeeld van Petrus aanhalen die zelfs de Heere Jezus Christus heeft verloochend en heeft gezworen dat hij Hem niet kende. Was dit de zonde tegen de Heilige Geest geweest, dan was Petrus verloren gegaan. Maar hij heeft genade ontvangen. Ook het wederstaan, het uitblussen en het bedroeven van de Heilige Geest is nog niet de onvergeeflijke zonde. "Want zij die in de Schrift tot bekering geroepen zijn, worden hiervan beschuldigd, maar niet uitgesloten omdat zij aan deze zonde schuldig zouden zijn." Ook wanneer we herhaald zondigen tegen de waarheid, hebben we nog niet de zonde tegen de Heilige Geest bedreven. Het kan wel leiden tot die zonde. Ook gedachten aan zelfmoord zijn nog niet de zonde tegen de Heilige Geest. De stokbewaarder in Filippi wilde zichzelf ombrengen toen 's nachts een aardbeving de gehele gevangenis beroerde. Toch kreeg de stokbewaarder vergeving. Ook vreselijke gedachten over kinderen van God is nog niet deze zonde. "Paulus was voor zijn krachtdadige roeping mede verantwoordelijk voor de moord op de heiligen en was van plan er nog meer te doden, zoals hij zelf toegaf." Ook hem is barmhertigheid geschied.

"Al deze bovengenoemde zonden zijn vreselijk. Elke ervan verdient de eeuwige toorn en brengt, zo men zich er niet van bekeert, eindeloze vergelding. Toch is geen van deze zonden de onvergeeflijke zonde tegen de Heilige Geest. En bij elk van deze zonden is er hoop voor hem die oren heeft om te horen naar de blijke klanken van het verbond. Allerlei zonde en lastering van die aard kunnen vergeven worden zoals uit de Schrift blijkt."

Eén opmerking wil ik hier nog maken. Guthrie heeft het in dit verband ook over zelfmoord. Hij heeft op grond van de Schrift weinig hoop voor hen die zelfmoord begaan. Echter, hij rangschikt deze zonde niet onder de zonde tegen de Heilige Geest, hoewel deze zonde "waarschijnlijk met de onvergeeflijke zonde samengaat." Ik wil hier verder niet op deze zaak ingaan. Dat zou een bredere bespreking vragen. Laten we het oordeel aan de Heere overlaten, want God is Rechter, Die het beslist.

Wat is de zonde tegen de Heilige Geest?

Guthrie omschrijft de zonde tegen de Heilige Geest als volgt: "Het is een verwerpen en tegenstaan van de hoofdzaken van de evangelische waarheid en de weg der zaligheid, die aan een mens op een bijzondere wijze door de Geest van God in waarheid en goedheid is bekendgemaakt. En dat verwerpen gebeurt openlijk, vrijwillig, moedwillig, boosaardig en smadelijk, hetgeen een hopeloze vrees veroorzaakt." In de Schrift wordt op drie plaatsen over deze zonde gesproken: Mattheus 12:24-32, Hebreëen 6:4-5, Hebreëen 10:25-29. Deze zonde richt zich tegen de weg der zaligheid. De weg der zaligheid is de weg die God gebaad heeft om zondaren te redden door Zijn Zoon Jezus Christus. Door Zijn dood en Zijn gerechtigheid kunnen zondaren behouden worden. De zonde tegen de Heilige Geest wordt begaan tegen de Zoon van God, volgens Hebreëen 6:6: "Zij kruisigen de Zoon van God wederom en maken Hem openlijk te schande". In Hebreëen 10:29 lezen we dat de Zoon van God vertreden wordt en het bloed van het Nieuwe Testament onrein wordt geacht. De zonde tegen de Heilige Geest wordt dus begaan tegen de weg van de zaligheid die God geopend heeft in de Heere Jezus. De Heiland spreekt ook Zelf op deze manier over de zonde tegen de Heilige Geest in Mattheus 12. De Farizeëen tot wie Hij Zich richt, verzetten zich tegen Christus als de Messias. Ze betitelen het werk van Christus als het werk van de duivel. Ze zeggen dat Hij de duivelen uitwerpt door Beëlzebel, de overste van de duivelen. Christus staat in dienst van de duivel, volgens hen. De zonde van de Heilige Geest is een verwerpen van Christus.

Kennis van de weg der zaligheid

Maar ieder die Christus verwerpt, begaat de zonde tegen de Heilige Geest niet. De zonde tegen de Heilige Geest wordt bedreven door mensen die door de Geest van God zijn onderwezen in de goedheid en de waarheid van het Evangelie. Zij hebben kennis van de weg der zaligheid. (Guthrie volgt de uitleg dat velen van de Farizeëen zich ook schuldig maakten aan deze zonde.) Ze hebben niet alleen de kennis in hun verstand, maar ook in hun hart. Er is een overtuiging in het hart dat het Evangelie de waarheid is. Ze hebben het goede Woord van God gesmaakt. Dat is het werk van de

Heilige Geest in hen geweest. Zo'n mens beseft dat de weg die God in Zijn Woord aanwijst, te verkiezen is boven alle andere dingen. In Hebreëen 6:6 staat dat deze mensen de Heilige Geest deelachtig zijn geworden. Ze zijn door het algemene werk van de Heilige Geest verlicht geweest en weten heel goed wat de weg tot de zaligheid is. Ze hebben indrukken van Gods goedheid ontvangen in hun gewetens.

De manier waarop zij zich verzetten

De kern van de zonde tegen de Heilige Geest is gelegen in de manier waarop zij zich verzetten tegen het Evangelie. "De zondaar verwerpt deze en staat ze tegen." Zonde tegen de Heilige Geest is je krachtig verzetten tegen het Evangelie. Deze zonde gebeurt niet in het verborgene of op een bedekte manier. Het is openlijk de Zoon van God ten schande maken. In Hebreëen 10:27 wordt gesproken over het niet meer bijwonen van de onderlinge bijeenkomsten van de gemeente. Ze doen vrijwillig afstand van alles. Het is een willens zondigen nadat men de kennis der waarheid ontvangen heeft. Ze zijn zo vastbesloten dat niemand of niets hen meer kan weerhouden om deze zonde te doen. Men wil en men zal Christus openlijk smaadheid aandoen. Ze kruisigen de Heere Jezus in hun vijandschap opnieuw. Deze zonde is een pure haat tegen God en Zijn Zoon. Deze zonde doe je dus niet als je Christus verwerpt om andere redenen. Je kunt Christus verwerpen omdat je de dingen van deze wereld liever hebt en je ogen dichtblijven voor de noodzaak van het kruis van de Heere Jezus. Dit verwerpen van Christus komt voort uit dezelfde haat tegen God, die de satan heeft. "Wie zich aan deze zonde schuldig maakt, wil liever duizendmaal verloren gaan, dan terwille van zijn zaligheid een schuldenaar zijn." Zo sterk is de onverzoenlijke haat. Liever duizendmaal verloren gaan dan te moeten zeggen dat je alles te danken hebt aan Christus. Deze zonde wordt gekenmerkt door een wanhopige vrees. Dit bedoelt Guthrie zo. "Zij vrezen Hem, die zij haten met een slaafse en hopeloze vrees, evenals de duivelen. Zij weten dat zij Gods kracht zullen ervaren. Zij beven als zij daaraan denken. Als zij God zouden kunnen verdelen, zouden zij dat doen." Guthrie bedoelt hier ook de vrees van duivelen, die ook weten dat God bestaat.

Conclusie

De zonde tegen de Heilige Geest is zo opvallend dat het duidelijk is wanneer iemand die zonde bedrijft. Wanneer het niet duidelijk is dat u deze zonde doet, doet u deze zonde (nog) niet. Wie er naar hunkert om door Christus behouden te worden, maar vreest of het voor hem nog wel kan, heeft de zonde tegen de Heilige Geest niet bedreven. Want die zonde kenmerkt zich door een onverzoenlijke haat. Men wil nooit door Christus behouden worden. "Als u verlangt naar Jezus Christus en met een bedroefd hart naar Hem uitziert, wat u ook gedaan hebt, en u zich niet kunt indenken eeuwig Zijn gezegende aanwezigheid te moeten missen en u bent Hem en al de Zijnen goed gezind, dan is het niet nodig dat u

zich afvraagt of u schuldig bent aan deze onvergeeflijke zonde."

Ook geeft Guthrie er een advies bij: "Als u buiten het bereik van deze zonde wilt leven en er voor altijd veilig voor wilt zijn, dan moet u uw hart ertoe aanzetten om de zaligheid door Christus Jezus aan te nemen en God aan te grijpen en met Hem in te stemmen als de genoegzame rantsoen en rustpunt, waartoe wij reeds aangedrongen hebben. U moet uzelf aan Hem overgeven om door Hem zalig gemaakt te worden. Doe dit in alle ernst en u zult voor altijd buiten het bereik zijn van dat vreselijke kwaad, waarmee satan zo vele arme zoekers naar God beangstigt."

H. Polinder

vrees dat de bedrijfstijd wordt verlengd vanuit economische motieven.

Recente wetgeving

Vanaf 1815 gold een zondagswet waarin bepaald werd: "Alzo wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid om, op het voetspoor onzer godsdienstige voorvaderen, die daarop steeds den hoogsten prijs stelden, de plichtmatige viering van den dag des Heeren en andere dagen den openbaren christelijke godsdienst toegewijd, door eenparige en voor de gehele uitgestrektheid der Verenigde Nederlanden algemeen werkende maatregelen te verzekeren." De wetgever streefde er dus naar de viering van de zondag te verzekeren.

In 1953 kwam er een nieuwe wet. Het werd niet langer als taak van de overheid gezien door middel van wettelijke voorschriften de heiliging van de zondag af te dwingen. Het ging er om uitwendige beletselen voor de heiliging van de zondag door de onderdanen weg te nemen. Wie dat wensen moet de gelegenheid geboden worden onbelemmerd de godsdienstoefening bij te wonen. Ook bevat deze wet een verbod op zondag zonder genoegzame reden de openbare rust door arbeid in beroep of bedrijf te verstoren. Een ruime bepaling, die nooit inhoud heeft gekregen. In 1976 werd de zondagswet zo gewijzigd dat een plaatselijke overheid sportbeoefening op zondag niet meer onmogelijk kan maken.

In de oude arbeidstijdenwet staat dat er alleen op zondag gewerkt mag worden als de aard van de arbeid erom vroeg en als de werkgever het tevoren bedong. De huidige arbeidstijdenwet bepaalt dat er gewerkt mag worden op zondag als de aard van de arbeid erom vraagt en als de werkgever het bedingt. Als de arbeidsomstandigheden erom vragen, mag de werkgever met zijn ondernemingsraad of de personeelsvertegenwoordiging gaan praten. Als men het eens is mag er op zondag gewerkt worden. Het venijn zit hierin dat niet meer toestemming van de individuele werknemer nodig is. Dit verzwakt de positie van de werknemer als het gaat over de zondag. De winkeltijdenwet bepaalt dat de winkels dagelijks open mogen van 6 uur 's morgens tot 10 uur 's avonds. En de gemeenten mogen besluiten of de winkels maximaal 12 zondagen open mogen.

Onze houding

Droefheid dient er te zijn wanneer we deze verontrustende ontwikkelingen

De zondag steeds meer bedreigd

Houding van de minister

De kop in een krant luidde: "Wijers veegt vloer aan met handtekeningenactie." Daar zit een kern van waarheid in. Wat gebeurde er op woensdag 24 juni jl.? Minister Wijers heeft bij de overhandiging van 805.348 handtekeningen tegen de 24-uurs economie gezegd: "De overheid moet geen collectieve rustmomenten in stand houden als de burger dat zelf niet wil. De samenleving is totaal anders dan 30, 40 jaar geleden." Concreet betekent dit dat de overheid geen zondag, geen rustdag in stand moet houden als de burger dat niet wil. Hier spreekt een houding uit die haaks staat op Gods Woord. De Bijbel zegt ons dat niet de mens zelf heeft te beslissen wat hij al of niet doet met de rustdag, maar dat de Heere deze rustdag heeft gegeven en voorgeschreven. Mensen mogen de zondag niet naar eigen goeddunken besteden. Uit de houding van de minister blijkt dat er van overheidswege al minder begrip dreigt te komen voor een christelijke zondagsviering. Het karakter van de zondag dreigt almeer aangetast te worden. Ook heeft de minister aangaande de zondag gezegd: "Dat wil de burger tegenwoordig niet meer. Moderniteit dient in deze samenleving te staan voor conservatisme." We vrezen dat een nieuw kabinet een zelfde koers zal varen als de minister verwoordde. De minister deed weinig moeite begrip te tonen voor de houding van hen die tegen de 24-uurs economie zijn. Hij zei: "Tegenover deze handtekeningen staan tien keer zo veel mensen die de

nieuwe winkeltijden zeer waarderen. Dan is het voor mij als minister van Economische Zaken duidelijk." Uit deze uitspraak is helaas maar al te duidelijk dat christenen op al minder begrip van de zijde van de overheid kunnen rekenen. Een zeer verontrustende ontwikkeling.

Breed verzet

De actie tegen de 24-uurs economie begon op 17 maart en werd georganiseerd door 21 christelijke en joodse kerkgenootschappen. Ook vakbonden en politieke jongerenorganisaties steunden deze actie. Het al meer loslaten van geregelde werktijden maakt het er niet beter op voor de inwoners van ons land. Mensen dreigen slaven te worden van de economie. Er dreigt een ontwikkeling te komen in de richting van een altijd beschikbaar moeten zijn om te werken. Dit is niet alleen bedreigend voor de zondag, het is ook een bedreiging voor het gezinsleven en de sociale contacten. Er wordt onvoldoende recht gedaan aan het feit dat de mens een sociaal wezen is. De toename van avond- en nachtarbeid roept breed verzet op gezien de hoeveelheid handtekeningen die overhandigd kon worden. De bezwaren tegen de oprukkende 24-uurs economie leven breder dan alleen in de hoek van de kleine protestantse partijen. Uit een onderzoek blijkt dat de helft van de mensen die niet godsdienstig zijn ontevreden is over de ontwikkeling in de richting van een 24-uurs economie. Er is vrees voor nog meer stress, voor een nog jachtiger levenstempo. Er is

in wetgeving en denkpatroon in ons land waarnemen. Bijbelse normen worden al meer terzijde geschoven. Zij die willen leven naar de normen van Gods Woord zullen het al moeilijk krijgen. Er zal ook al meer rekenschap gevraagd worden van het standpunt dat wij in hebben te nemen. De zondag is geen vrije dag die een mens naar eigen goeddunken kan besteden. Het is nodig de overheid op te roepen terug te keren naar de normen van Gods Woord. Er kan alleen zegen ingewacht worden wanneer er gehandeld wordt naar de geboden die de Heere heeft gegeven, ook ten aanzien van de rustdag. Niet alle beroepen zullen blijven openstaan voor christenen. Bij sollicitatie is het van belang te spreken over het niet willen verrichten van zondagsarbeid. De wet bepaalt immers dat in een vroeg stadium gewetensbezwaren kenbaar gemaakt dienen te worden. Wie dit nalaat kan later een probleem hebben. De RMU heeft een zondagsarbeidsclausule opgesteld. Het verdient aanbeveling deze op te laten nemen in een arbeidsover-

eenkomst. De clausule luidt als volgt: "De werkgever zal de werknemer nimmer verplichten op zondagen arbeid te verrichten, waarmee de werkgever respecteert de bij de werknemer levende bijbels-principiële bezwaren tegen zondagsarbeid. Deze bepaling kan in de toekomst niet worden gewijzigd, behoudens met wederzijds goedvinden. Indien op de arbeidsovereenkomst tussen werkgever en werknemer een cao van toepassing is, c.q. in de toekomst zal zijn, in welke cao wel onder omstandigheden een verplichting tot arbeid op zondag is/wordt neergelegd, dan prevaleert niettemin deze aanvullende bepaling." De Heere geve gebed voor land en volk, regering en vorstenhuis. Dat de waarde van de dag des Heeren erkend zou mogen worden. Dat de dag des Heeren de belangrijkste dag zou zijn in het leven. Op die dag immers wil de Heere bijzonder werken door Zijn Woord en Geest tot waarachtige bekering en verdere leiding op de weg des levens.

Ds. A. van Heteren

Gisbertus Voetius - De praktijk der Godzaligheid

Levensloop

Gisbertus Voetius werd 3 maart 1589 te Heusden geboren en overleed 1 november 1676 te Utrecht. Zijn vader was ridder Voet die in 1597 sneuvelde. Op 15-jarige leeftijd ging Gisbertus Voetius in Leiden studeren. Hij kreeg daar onderwijs van Gomarus, Arminius en Trelcatus Jr. In 1611 werd hij predikant te Vlijmen. Voor een beroep naar Rotterdam bedankte hij, maar een beroep naar Heusden, zijn vaderstad, nam hij aan in 1617. Hij was afgevaardigde naar de synode van Dordrecht 1618-1619. In 1634 werd hij professor in de theologie en in de Oosterse talen te Utrecht. Hij aanvaardde zijn ambt met een rede getiteld: "De pietate cum scientia conjungenda." Dat is: Godzaligheid te verbinden met de wetenschap. Dat betekent dus dat vroomheid en wetenschap met elkaar verbonden moeten worden. De theologische studie moet wetenschappelijk zijn, wat geenszins in mindering behoeft te komen of ook mag komen op de godzaligheid of vroomheid. In 1636 promoveerde hij onder Gomarus te Groningen tot doctor in de theologie. Voetius koos duidelijk positie tegen de remonstranten. Voetius

was ervan overtuigd dat de remonstrantse leerbegrippen woekerden "als een kancker in de ghesonde woorden Christi." Voetius waarschuwde ernstig tegen de wijsbegeerte van Cartesius. Met Coccejus verschildte Voetius van mening aangaande de zondag. Voetius was geestverwant met de Engelse en Schotse puriteinen. Zo waarschuwde hij tegen dansen, weelde en pronkzucht in kleding, woning en huisraad. Voetius was tijdens zijn leven de grote man van de universiteit in Utrecht. Hij gaf veel colleges over de praktijk der godzaligheid. Hij werd ook gehaat. men noemde hem wel de Utrechtse paus. Hij heeft vele preken gehouden. Hij heeft de bezetting van Utrecht door de Fransen meegemaakt. De Domkerk kwam toen in roomse handen.

Zelfs werd er een processie gehouden door de straten van Utrecht. Na de aftocht van de Fransen preekte Voetius weer het eerst in de Domkerk en wel over Psalm 126. Het gold: de strik is los en wij zijn vrij. in 1676 werd Voetius ziek.

Op 1 november 1676 ontsliep Voetius. Hij werd begraven in de Catharijnekkerk (nu een roomse kerk).

De praktijk der godzaligheid

Gisbertus Voetius, *De praktijk der godzaligheid*, dissertatie van dr. C.A. de Niet. Dr. C.A. de Niet heeft met zijn dissertatie het hoofdwerk van Voetius "Ta askètika sive Exercitia pietatis" (1664) ontsloten. Het proefschrift bestaat uit een nieuwe editie (in het Latijn) met inleiding, hedendaagse vertaling en toelichting. Voetius (1589-1676) geeft in zijn hoofdwerk een samenvatting van het onderwijs in de praktische theologie door hem in Utrecht gegeven in de jaren 1634-1664. Het is bedoeld als leidraad voor studenten in de theologie. Ook predikanten kunnen er hun winst mee doen. Heel veel onderwerpen worden aan de orde gesteld: de geestelijke overdenking; het gebed; de bekering; tranen en lachen; het geloof; het geweten; het lezen van het Goddelijk Woord; de nabeschuiving van preken; de Doop; het Heilig Avondmaal; de overdenking en beschouwing van Gods werken; de zondag; mortificaties en buitengewone of medische oefeningen, in het bijzonder vasten, geloften, en andere vormen van onthouding; de geestelijke krijgskunst; verzoeken; geestelijke verlaten; euthanasie of wel-stervenskunst; het martelaarschap; gezamenlijk oefeningen in godsvrucht, in het bijzonder huisoefeningen; het huisbezoek. Het gaat om de totale praktijk der godzaligheid. In het boek behandelt Voetius ook veel vragen. Enkele zaken willen wij in dit artikel eruit lichten.

Kentekenen van de bekering

Voetius noemt op de blz. 150 en 151 meerdere kentekenen van de bekering. In de eerste plaats noemt Voetius het oprecht bedroefd zijn over alle zonden en de verootmoediging daarover voor God. Het tweede is indien wij geen zonde willens en wetens koesteren, noch daaraan vasthouden, laat staan die willen verdedigen, maar daarentegen ons in geweten voor God van geen zonde bewest zijn zonder die te haten en voortaan naar vermogen te willen mijden. Hieronder valt het verfoeien en vermijden van een zogenaamde boezemzonde. Zo'n lievelingszonde kan iets zijn wat ons vroeger in beslag heeft genomen, waaraan wij ons vroeger schuldig gemaakt hebben, of iets wat ons ook nu nog aankleeft en omringt, zo al niet wat de daadwerkelijke uitvoering ervan betreft, dan toch wat de verleiding ertoe, de onwillekeurige neigingen en de genietingen betreft, die de scholastieke geleerden

betitelen als een 'aanhoudend behagen' in de zonde. Wie aan een boezemzonde vastzit kan het niet goed verdragen dat er tegen gewaarschuwd wordt. Het derde kenmerk van de bekering is de dagelijkse vordering en een vurig verlangen en streven naar vooruitgang. Dit gaat gepaard met een gevoel van onze onvolkomenheid en verder met verdriet, mishagen en smart, ja een heilzaam wantrouwen en heilsame wanhoop in en aangaande onszelf en wat wij van onszelf zijn, zodat al ons vertrouwen, onze hoop en roem slechts gesteld worden in en op de genade van God in Christus.

Een vierde kenmerk is het, indien wij afkerig zijn van die zaken, personen en handelingen waarop wij vroeger zo gesteld waren omwille van de zonden waarvan zij de aanleiding waren, of waartoe zij ons behulpzaam waren, en indien wij daarentegen nu die mensen beminnen, en de omgang en gemeenschap met hen liefhebben die ons voorheen afkeer of minachting inboezemden wegens hun vermaningen over onze zonde, of juist omdat zij lichtende voorbeelden waren van de deugden die het tegendeel der zonden vormen, of omdat zij ons op een ander manier van die zonden trachtten te weerhouden. Kortom, indien wij al datgene wat wij naar het vlees beminnen en waar wij ons vermaak in stelden, nu naar de geest haten en daarover treuren, en andersom.

Het vijfde kenmerk is de bekering van anderen, ook wel de bekering van de broeders genoemd, vooral van hen die wij door onze zonden tot zonde verleid hebben, hetzij door bedrog, hetzij door een slecht voorbeeld, hetzij door dreigementen en geweldpleging.

Tranen

Voetius spreekt over tranen van verdriet, van berouw, en wel vanwege het ware berouw wegens onze zonden.

Er zijn ook tranen van lijden vanwege datgene wat men in- of uitwendig moet meemaken. Denk bijvoorbeeld aan de Klaagliederen van Jeremia.

Er zijn tranen van medelijden die de zonden van de naaste betreffen, rampen en oordelen, vervolging en verwoesting van de kerk. Er zijn tranen van verlangen naar genade dat de Heere ons de schuld kwijtschelde, Zijn genade en vertroosting opnieuw geeft te ervaren, voorziet in ons tekort, ons uit onze zwakheden opheft, voor midelen zorgt en belemmeringen wegneemt.

Er zijn tranen van liefde. Zij "worden

opgewekt door de beschouwing en waarneming van de liefde van God jegens ons, namelijk van God de Vader, Die Zijn Zoon gezonden heeft en Hem niet gespaard heeft om daarvoor Zijn vijanden te kunnen sparen; van de Zoon Die Zich in zeer bitter lijden voor ons ontledigd en opgeofferd heeft; van de Heilige Geest Die in ons afdaalt en met Zijn vertroosting op lieflijke wijze de liefde van God in onze harten uitstort. Wanneer iemand die zo overvloedige liefde van God in zich uitgestort gevoelt, wanneer de Bruidegom ons Zijn vurige liefde betoont, als het ware met lieflijk geweld onze harten openbreekt en die met Zijn grote liefde verwondt, wie kan dan het vuur in zijn binnenste blussen, die fontein van levend water bedwingen, zodat het niet door alle dijken en dammen heenbreekt en overvloedig uitstroomt?" (blz. 193).

Er zijn tranen van vreugde en tranen van devotie. Negatief noemt Voetius als er geen tranen zijn. Er zijn ook tranen die de juiste tranen niet zijn (blz. 195-202). Er zijn wereldse of vleeselijke tranen, duivelse tranen, schijnheilige tranen, bijgelovige tranen en helse tranen. Over geveinsde tranen schrijft Voetius op blz. 196: "Met geveinsde tranen wendt men een innerlijke be-roering en gemoedsbeweging voor ten opzichte van zaken die God of de naaste betreffen. Ten aanzien van God en de godsdienst wordt door middel van een valse voorstelling van zaken en door een houding van beschaafde wellevendheid de schijn van godsvrucht, boetvaardigheid, ijver, goddelijk liefde en zaligmakend geloof opgehouden. Met zulk uiterlijk vertoon van tranen trad Ezau op, Gen. 27:28, zie ook Hebr. 12:16-17; Achab, 1 Kon. 21:27; de Farizeeën met hun sombere gezicht, Matth. 6, en verder al die grote huichelaars die zich zo voordoen als de oordelen Gods hen plotse-ling treffen, Hosea 7:14, of als zij van 's hemelswege aangegrepen worden door grote benauwdheid in hun geweten; vooral als zij denken dat een ernstige ziekte de voorbode van hun dood is... Ook ten aanzien van de naaste gedragen zulke verraders en lagenleggers zich vaak onoprecht; met hun krokodilletranen veinzen zij de naaste lief te hebben, in diens voor- en tegenspoed mee te leven, zijn tijdelijk en eeuwig welzijn te begeren en liefde voor het vaderland en de kerk te koesteren, 1 Sam. 24:17. Tot deze soort behoren ook de tranen van de gewaande heiligen van de roomse kerk, bij-

voorbeeld niet de druppels, maar de stromen van tranen van Ignatius en dergelijke lieden meer, waarover de jezuiteten de loftrumpet steken; en verder het medelijden en de bemiddeling van de inquisiteurs, waarmee die Kajafassen de belijders van onze religie zo vaak naliepen, na ze eerst uitermate wreed gevonnisst en aan de wereldlijke rechter overgedragen te hebben. Voorbeelden daarvan zijn te vinden in de Geschiedenis der martelaren. We mogen onszelf dan wel de vraag stellen welke tranen wij vergieten. Zijn het tranen van droefheid over de zonde naar God die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid? Zijn het tranen van berouw over de zonden? Of zijn het alleen maar tranen over de gevolgen van de zonden?

Op de blz. 231 en 232 wordt de volgende vraag behandeld en beantwoord: "Vraag: Zijn de mensen die niet in tranen uitbarsten, doordat ze van nature weinig of geen tranen hebben, of doordat hun verdriet al te groot is, verstoken van de genade der tranen? Antw.: Neen, in zo'n geval is het voldoende, als hun hart weent en er onuitsprekelijke verzuchtingen in hen opwellen."

Er zou veel meer aangehaald kunnen worden uit het werk van Voetius. Het is een goede zaak zich te verdiepen in zijn werk. Een leerrijk, inhoudsrijk en lezenswaardig proefschrift is verschenen. Het bestaat uit twee kloeke delen. Prijs f 175,- per twee delen. Uitgeverij de Banier, Utrecht.

AvH

Deputaten Buitenlandse Zending

Deputaten Buitenlandse Zending delen de kerken mee dat Ds. en mw. J. van 't Spijker, die sinds kort in Mocuba (Mozambique) wonen, nu ook telefonisch bereikbaar zijn. Ze hebben de beschikking over een satelliettelefoon. Het nummer waarop zij bereikbaar zijn is: 00 873 761 888 250. U kunt hen ook een fax sturen. Het faxnummer is: 00 873 761 888 252. Deputaten maken u erop attent dat in de regel de kosten voor een gesprek met een satelliettelefoon hoger liggen dan via het gewone telefoonnet. Namens deputaten,

Ds. H. Last, 1 secr.

Stichting Lectori Salutem

Bij de **Stichting Lectori Salutem**, Postbus 229, 2990 AE Barendrecht, tel. 0180-622960, zijn weer een aantal brochures verschenen die wij graag onder uw aandacht brengen.

- nr. 56 Drs. J. Schipper
Wat lezen we? Prijs f 2,50
- nr. 57 J. de Jager
Geloof en Gevoel Prijs f 2,50
- nr. 62 Octavius Winslow
Mary Winslow, een biddende moeder Prijs f 3,50
- nr. 63 Ds. J. Veenendaal
Wat is Christelijke Gereformeerde Prediking? Prijs f 2,50
- nr. 64 Ds. C.J. Meeuse
Een genadige dood? Prijs f 3,50
- nr. 66 Ds. I. Kieviet
Het krijgen van woorden of teksten Prijs f 3,50
- nr. 67 J. de Jager
De inter-religieuze beweging een groot gevaar voor het christendom Prijs f 2,50
- nr. 68 Dr. John Kennedy
Het eiland van melaatsen Prijs f 3,50

- nr. 69 Ds. C. Sonneveld
De heerlijke toekomst van Jeruzalem Prijs f 2,50
- nr. 70 Dr. Maarten Luther
De 95 stellingen. In het Nederlands en in het Duits naast elkaar geplaatst Prijs f 2,50

Boekbespreking

Dr. H.G.L. Peels, **Wie is als GIJ?**, 169 blz., f 27,50, Uitgeverij Boeken-
centrum B.V. - Zoetermeer. De onder-
titel luidt: Schaduwwijzen aan de
Godsopenbaring van het Oude Testa-
ment. De auteur is hoogleraar Oude
Testament aan de Theologische Uni-
versiteit van de Christelijke Ger.
Kerken te Apeldoorn. In 1992 promo-
veerde dr. Peels op een proefschrift
getiteld: "De wraak van God." In dat-
zelfde spoor beweegt zich het boek dat
nu voor ons ligt. De auteur poogt licht
te laten vallen op de zogenaamde scha-
duwwijzen van de Godsopenbaring in
het Oude Testament: De verborgen-

- Wij verzorgen begravenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbaring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begravenis fonds men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begrafnisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Tel. 0577 - 401689

heid van God, de toorn en de wraak van God, de naijver en de heiligheid van God worden in dit boek aan de orde gesteld. Het slot van elk hoofdstuk bevat naast een aantal vragen een beknopt literatuuroverzicht. Aan het einde van het boek een beknopt tekstregister. Het boek biedt waardevol materiaal ter verdieping in de aangesneden zaken, die bestudering zeker waard zijn.

Te Huur op Texel:

ruim gelegen
6 en 8 pers. bungalows
(3 sl.k., wasmachine) en
4/6 pers. stacaravans
(2 sl.k., douche).

Bel voor de folder:

Bungalowpark De Verrassing,
Oosterend. Tel. 0222 - 318391

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.
Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.

BKG

Hebt u kraam- of gezinshulp nodig.
bel ons dan:

0318 - 52 77 99

Voor hulpverlening dag en nacht
bereikbaar

Voor inlichtingen niet bellen tussen 16.00 en
19.00 uur. Laat u wel tijdig inschrijven!

Thuiszorg nodig?

Curadomi biedt de helpende hand vanuit een
christelijke levensovertuiging. Curadomi specia-
liseert het personeel in pijnbestrijding.

Curadomi

Organisatie voor thuiszorg

Zorg met een visie.
Bel tijdens kantooruren (0318) 54 82 65
buiten kantooruren 0900-82 12340 (spoed)

Gyongyi Miklos

is 9 jaar oud. Toen ze 6 was, is ze door haar
ouders afgestaan. Niemand van haar familie
heeft ooit meer naar haar gevraagd. Gyongyi
woont gelukkig in het christelijk weeshuis
Lydiahome in het Roemeense Tirgu Mures.
Daar wordt goed voor haar gezorgd en krijgt
ze een christelijke opvoeding.
De kosten bedragen f 35,- per maand.

**Kom Over En Help zoekt
sponsors voor kinderen als Gyongyi.
Bel: 033-2463208.**

Giro 3535181

Stichting Kom Over En Help

Postbus 138 • 3860 AC Nijkerk

